

Till
Socialtjänstnämnden

Anhörigåterförening, SOU 2005:103

Svar på remiss av slutbetänkande av Utredning om uppehållstillstånd för familjeåterförening och för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare (1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Dag Helin

Eddie Friberg

Sammanfattning

Utredningen om uppehållstillstånd för familjeåterförening och för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare har haft i uppdrag att dels ta ställning till hur Europeiska unionens råds direktiv 2003/86/EG om rätt till familjeåterförening (familjeåterföreningsdirektivet) ska genomföras i svensk rätt, dels ta ställning till hur rådets direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning ska genomföras i svensk rätt.

Förvaltningen anser att det är bra att medlemsstaterna inom EU genom familjeåterföreningsdirektivet har enats om gemensamma miniminivåer för familjeåterförening. Vid familjeåterförening utanför kärnfamiljen med föräldrar och vuxna barn och andra anhöriga kan länderna ha olika bestämmelser. Varje land måste därför ta ställning till vilka former denna invandring ska ha. Vid utformningen av dessa bestämmelser är det angeläget att beakta såväl enskildas behov av familjeåterförening som samhällets förutsättningar att ta emot de anhöriga.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänstnämnden för yttrande remitterat betänkandet Anhörigåterförening, SOU 2005:103, slutbetänkande av Utredningen om uppehållstillstånd för familjeåterförening och för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare. Remisstiden går ut den 26 april 2006. Sammanfattning av betänkandet bilägges. Betänkandet finns i sin helhet på regeringens webbplats på Internet, www.regeringen.se.

Ärendet har även remitterats till utbildningsnämnden och till stadsdelsnämnderna Kista, Skärholmen och Hässelby-Vällingby.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen i samarbete med Europaforum Stockholm inom socialtjänstförvaltningen och staben för utredning och projekt.

Remissen i kort sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag att dels ta ställning till hur Europeiska unionens råds direktiv 2003/86/EG om rätt till familjeåterförening (familjeåterföreningsdirektivet) ska genomföras i svensk rätt, dels ta ställning till hur rådets direktiv 2003/109/EG om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning ska genomföras i svensk rätt. I uppdraget har också ingått att utreda hur förslagen i Anhörigkommitténs delbetänkande Vår anhöriginvandring (SOU 2002:13) förhåller sig till bestämmelserna i familjeåterföreningsdirektivet.

I mars 2005 lämnade utredningen ett delbetänkande i vilket utredningen redovisade arbetet med de författningsändringar och andra åtgärder som var hänförliga till familjeåterföreningsdirektivets bestämmelser om kärnfamiljen. Utredningens förslag som gäller direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare redovisades i sin helhet i delbetänkandet.

Familjeåterföreningsdirektivet anger beträffande föräldrar och vuxna barn att medlemsstaterna *får*, inte *ska* som gäller för makar och underåriga barn, tillåta familjeåterförening. Direktivet innehåller inga bestämmelser om de anhöriga som varken ingår i kärnfamiljen eller tillhör gruppen föräldrar och barn.

Utredningen föreslår att uppehållstillstånd får beviljas förälder och ogift vuxet barn om det mellan föräldern respektive det vuxna barnet och referenspersonen (den anhörige i Sverige) föreligger ett beroende som inte kan tillgodoses på annat sätt. Förslaget innebär att nuvarande krav på hushållsgemenskap tas bort. Beroendeförhållandet måste inte ha funnits när man levde tillsammans utomlands.

Vidare anser utredningen vad gäller uppehållstillstånd för andra anhöriga att hänsyn får tas till de skäl som sammantaget föreligger i ett ärende och uppehållstillstånd föreslås beviljas endast om det finns synnerliga skäl.

Utredningen har haft i uppdrag att undersöka vilka möjligheter det finns att införa ett försörjningskrav som villkor för familjeåterförening med andra anhöriga än makar och sambor i etablerade förhållanden och minderåriga barn.

Att försörjningen är tryggad är ett vanligt krav för att få uppehållstillstånd i andra länder. Detta kan tala för att införa villkoret även i Sverige. Vid en vägning för och emot ett försörjningskrav finner utredningen emellertid att ett försörjningskrav blir mycket svårt att förena såväl med de principer om generell välfärd som präglar det svenska samhället som med allmänna rättvise- och jämställdhetsprinciper.

Om ett försörjningskrav skulle införas menar utredningen att det bör gälla för att anhöriga utanför kärnfamiljen, dvs. föräldrar, ogifta myndiga barn och andra nära anhöriga ska få uppehållstillstånd för familjeåterförening. Prövning av villkoret bör endast göras första gången en anhörig ansöker om uppehållstillstånd för familjeåterförening.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att det är bra att medlemsstaterna inom EU genom familjeåterföreningsdirektivet har enats om gemensamma miniminivåer för familjeåterförening. Den gemensamma grundnivån förhindrar en negativ utveckling mot en restriktiv nationell lagstiftning i situationer med högt invandringstryck.

Det kommer alltid att finnas behov av familjeåterförening av humanitära skäl. Därutöver medför den demografiska utvecklingen inom EU med allt fler äldre invånare i unionens länder, att det finns ett fortsatt behov av invandring för att klara ett framtida behov av arbetskraft. Invandringen är en viktig förutsättning för den positiva ekonomiska utvecklingen i Europa.

Ett hot mot denna utveckling är framväxten av etniskt segregerade områden i Europas städer som kännetecknas av hög arbetslöshet och låg förvärvsfrekvens. Det är angeläget med ett aktivt arbete på alla nivåer för att moverka framväxten av dessa etniskt segregerade bostadsområden.

Införandet av ett försörjningskrav för familjeåterförening med anhöriga utanför kärnfamiljen skulle kunna motverka risken för en negativ utveckling i etniskt segregerade områden med hög arbetslöshet och låg förvärvsfrekvens. Införandet av försörjningskrav för familjeåterförening med anhöriga utanför kärnfamiljen medför ett större ansvar och en större drivkraft för såväl enskilda som lokalsamhället att höja förvärvsfrekvensen i dessa områden.

Familjeåterföreningsdirektivet innehåller inga bestämmelser om försörjningskrav. Andra länder inom unionen tillämpar ett försörjningskrav vid efterföljande invandring av anhöriga. Om villkoren för anhöriginvandring till Sverige väsentligt avviker från andra länders genom att försörjningskrav saknas är det troligt att intresset att invandra hit blir större. Utredningen förordar dock inte att

ett försörjningskrav införs då ett sådant införande är svårt att förena med de principer som det svenska välfärdssamhället vilar på, liksom principerna om lika rätt och jämställdhet.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning om svårigheterna att förena ett försörjningskrav med gällande regelverk i det svenska samhället. Det kan också framstå som orättvist att den som har en god ekonomi skulle ha större möjligheter till familjeåterförening än andra.

Det kan ändå finnas anledning att överväga införande av bestämmelser om försörjningskrav vid anhöriginvandring utanför kärnfamiljen. Införande av ett försörjningskrav skulle medföra att Sverige får mer likartade regler för anhöriginvandring som övriga länder i Europa. Ett försörjningskrav kan också öka incitamenten för den enskilde att snabbare få en stabil förankring på den svenska arbetsmarknaden.

Det kan inte heller uteslutas att de enskilda familjerna skulle göra mer genomtänkta överväganden om familjeåterförening om man själv får ta ett ansvar för kostnaderna. Socialtjänstens erfarenhet är att många äldre invandrare är mycket ensamma och har stora svårigheter att finna sig tillrätta i det svenska samhället då den familjeåterförening man eftersträvat inte alltid fungerar som man hoppades. De vuxna barnen är upptagna av sina egna liv och har varken tillräckligt med tid eller intresse av att umgås med sina föräldrar.

För att skapa förutsättningar för genomtänkta överväganden om familjeåterförening är det också av stor vikt att informationen om Sverige och svenska förhållanden är korrekt i andra länder. Där har de svenska ambassaderna en viktig uppgift att fylla. Om bilden av Sverige är felaktig kan den enskilde få förväntningar om levnadsvillkor som sedan inte alls stämmer. Drömmen om familjeåterförening kanske inte alltid är en realistisk lösning.

Sammantaget anser förvaltningen att det är bra att det finns likartade bestämmelser i EU:s medlemsstater om familjeåterförening. Familjeåterföreningsdirektivet anger en miniminivå med familjeåterförening inom kärnfamiljen. Vid familjeåterförening med föräldrar och vuxna barn och andra anhöriga kan länderna ha olika bestämmelser. Varje land måste därför ta ställning till vilka former denna invandring ska ha. Vid utformningen av dessa bestämmelser är det angeläget att beakta såväl enskildas behov av familjeåterförening som samhällets förutsättningar att ta emot de anhöriga.

Bilaga

Sammanfattning av betänkandet Anhörigåterförening, SOU 2005:103, slutbetänkande av Utredningen om uppehållstillstånd för familjeåterförening och för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare